U.G. 2nd Semester Examination - 2022

SANSKRIT

[HONOURS]

Course Code : SANS-H-CC-T-04

Full Marks : 60 Time : $2\frac{1}{2}$ Hours

The figures in the right-hand margin indicate marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

1. Answer any **ten** of the following questions in **Sanskrit language** in **Devanagari Scripts**: 2×10=20

i) कस्मिन्नर्थे प्रथमा विभक्तिः भवति? लिङ्गमात्राधिक्ये प्रथमायाः उदाहरणं देयम्।

ii) 'सम्बोधने च' इति सूत्रे 'च' कारस्य तात्पर्यं किम्? किं नाम 'सम्बोधनम्'?

iii) कर्मसंज्ञाविधायके सूत्रे कियन्ति पदानि सन्ति? अकथितकर्मणः उदाहरणं देयम्।

iv) तृतीया विभक्तिः केन सूत्रेण भवति? वरदराजस्य मतानुसारं कर्तृसंज्ञा प्रदेया।

v) आधारः कतिविधः? ऐकदेशिकाधारस्योदाहरणं देयम्।

vi) ध्रुवमिति पदं कस्मिन् कारकसूत्रे उपलभ्यते? पदस्यास्य अर्थः लेखनीयः।

vii) 'कर्मणा यमभिप्रैति—' इति सूत्रे 'अभिप्रैति' इति कीदृशं पदम्? पदस्यास्य अर्थः लेख्यः।

viii) वाच्यं कतिविधम्? तेषां नामानि लिख्यताम्।

ix) कर्मवाच्ये कर्तृकारके का विभक्तिः भवति? कर्त्रधीनं क्रियापदं कस्मिन् वाच्ये भवति?

x) 'उप्त', 'लीढ' चेति पदयोः व्युत्पत्ति प्रदेया।

xi) 'शिष्टवत्', 'अन्विष्य' चेति पदद्वये कौ प्रत्ययौ स्तः?

xii) 'प्रेत्य', 'प्राप्य' चेति पदयोः व्युत्पत्तिः लेख्या।

xiii) 'शिशुः रोदिति।'—वाक्यस्यास्य वाच्यपरिवर्तनं कुरु। 'शङ्खः वाद्यते।'—अत्र किं वाच्यमस्ति?

xiv) 'मार्गः', 'शिष्यः' चेति पदयोः व्युत्पत्ति प्रदेया।

2. Answer any **four** of the following questions: 5×4=20

i) Translate into **Bengali** or **English** or **Hindi** any **one** of the following passages: 5

जनन्या गर्भे एव न कोऽपि दार्शनिको वैयाकरणो नैयायिको मीमांसको वा भवति। एतत्सर्वं जन्मानन्तरमेव विद्याधिगमेन सम्भवति। विद्याधिगन्तुञ्चापेक्ष्यते निष्ठा। निष्ठया जायतेऽध्यवसायः। सतताध्यवसायैश्च समवाप्यते शास्त्रज्ञता। परन्तु तदेवाद्य न दृश्यते संस्कृतसमाजे।

OR

अस्माकं देशे वर्षा: प्राणसदृशा:। यद्यपि वर्षासु हानय: सन्ति तथापि कृषिप्रधानेऽस्माकं देशे अस्य ऋतोरपूर्वं माहात्म्यं वर्तते। वर्षामवलम्ब्य कृषिवलं प्राचुर्यं लभते। तेनैव देश: समृद्धो भवति। अनावृष्टिरेव दुर्भिक्षस्य मूलम्। वर्षा: विना दुर्भिक्षं जायते दुर्मरणं च संघटते। सर्वेऽपि महाकवय: स्वकाव्येषु वर्षावर्णनं कृतवन्त:।

ii) Explain the following sūtra with Varadarāja Commentary: 5

कर्मणि द्वितीया

OR

साधकतमं करणम्

iii) Account for the case-ending of the underlined words (any **five**): 1×5=5

a) हे <u>राम</u>! त्वां नमस्करोमि।

b) वृक्षमवचिनोति <u>फलानि</u>।

c) व्याध: <u>शरेण</u> विध्यति।

d) दयालु: <u>दरिद्राय</u> धनं ददाति।

e) <u>अर्थबलात्</u> न सर्वं भवति।

f) <u>भातु:</u> स्मरति।

iv) Give the resulting forms of the following (any **five**): 1×5=5

ह्वे+क्त, धा+क्त, पच्+क्तवतु, धा+क्तवतु, परि+ज्ञा+ल्यप्, प्र+आप्+ल्यप्, हा+त्वा, लभ्+त्वा, सह्+तुमुन्, पच्+शाक्य्

v) Re-write these sentences in passive voice: 1×5=5

a) छात्र: व्याकरणं पठति।

b) मुनय: सुभाषितान् वदन्ति।

c) वयं नदीं दृष्टवन्त:।

d) रामचन्द्र: सीतां त्यक्तवान्।

e) सर्वे ईश्वरं स्तुवन्ति।

vi) Translate into **Sanskrit** in **Devanāgarī script** any **five** of the following with the help of suffixes given within the bracket.: 1×5=5

a) Money should be given to the poor by the king. (तव्य/अनीयर्)

রাজার দরিদ্রকে অর্থ দেওয়া উচিত।

b) Having gone home, he saw his mother. (त्वा)

বাড়ি গিয়ে সে মাকে দেখেছিল।

c) Having read grammar, she read literature (ल्यप्)

ব্যাকরণ অধ্যয়ন করে সে সাহিত্য পড়ছে।

d) The king is able to bear the burden of the kingdom. (तुमुन्)

রাজা রাজ্যের ভার বহন করতে সমর্থ।

e) My friend came to see me. (तुमुन्)

আমার বন্ধু আমাকে দেখতে এসেছিল।

f) The boy is drinking water to quench his thirst. (तुमुन्)

বালকটি তৃষ্ণা নিবারণের জন্য জল পান করছে।

g) The yavanas take their meals lying down. (शानच्)

যবনেরা শুয়ে শুয়ে খাবার খায়।

h) He lives here to earn money. (शतृ)

সে অর্থ উপার্জনের জন্য এখানে থাকে।

GROUP–A

3. i) यथाभिमतं **एकस्यो**त्तरं नागरीलिप्यासरलसुरगिरा च प्रदेयम् : 10×1=10

a) भारतीय-जनजीवने श्रीमद्भगवद्गीतायाः गुरुत्वं महत्वञ्च समाश्रित्य प्रबन्धः लेखनीयः।

b) भारतवर्षस्य लोकजीवने साहित्ये च पुराणानां प्रभावः आलोचनीयः।

GROUP–B

ii) Answer any **one** : 10×1=10

a) Explain the sūtra अकथितञ्च with examples after the commentary of वरदराजः.

OR

b) How many कृत्यप्रत्यय-s are there? Name them. Explain the principal sūtra-s of Pāṇiṇi of कृत्यप्रत्ययः with examples along with the commentary of वरदराजः.

———————